DOI: [10.32702/2307-2105-2020.10.147](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.10.147)

УДК: 657.632.1:343.72

А. А. Опанасюк

*здобувач кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир
ORCID ID: 0000-0002-2685-9468*

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ АУДИТУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

A. A. Opanasyuk

*candidate of the department of information systems in management and accounting,
Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr*

INSTITUTIONALIZATION OF AUDIT AS A TOOL OF THE SYSTEM OF PREVENTION AND COUNTERFEIT OF ECONOMIC CRIME

У статті проведено інституалізацію аудиту як інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності на підставі: ідентифікації і таксономії інститутів вказаного напрямку аудиту за мега, макро, мезо, мікро та нано- економічними рівнями; сегментарної розбудови кластерних позицій за кожною з інституцій; проведеного моніторингу спеціалізованих норм аудиту як практичного інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності на мега, макро, мезо, мікро та нано- економічними рівнями. Сформована інституціональна модель аудиту як прикладного інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності включає вище ідентифіковані та охарактеризовані інституції, їх функціональні та результативні норми в розрізі виокремлених економічних зрізів, а також сукупність атрибутивних елементів – мету, предмет, функції, завдання, форми діяльності інституцій. Її фактичне запровадження та реалізація в системі запобігання та протидії економічній злочинності забезпечить підвищення результативності та ефективності такої боротьби з правопорушеннями в економічній сфері життя суспільства.

The issues of institutionalization of audit in general belong to the substantive sphere of its organization, which is known to be extremely important, as the correct organization of any process or activity can increase their efficiency to 100%. In general, the audit has a complex characterization, which officially characterizes it as a process that includes a set of operations to verify accounting data and financial statements of the entity to express an independent opinion of the auditor on its reliability in all material respects and compliance with Ukrainian law. The article institutionalizes audit as a tool of the system for preventing and combating economic crime on the basis of: identification and taxonomy of institutions in this area of audit at the mega, macro, meso, micro and nano-economic levels; segmental development of cluster positions for each of the institutions; monitoring of specialized audit standards as a practical tool for preventing and combating economic crime at the mega, macro, meso, micro and nano-economic levels. It is determined that the institutions of audit as a tool of the system of prevention and counteraction to economic crime are: International Federation of Accountants; International Organization of

Supreme Audit Institutions; Institute of Internal Auditors; Verkhovna Rada of Ukraine; Cabinet of Ministers of Ukraine; Ministry of Finance of Ukraine; Accounting Chamber of Ukraine; State Audit Office of Ukraine; Audit Chamber of Ukraine; Audit firms; internal audit departments within the structure of economic entities; auditors (independent). The current institutional model of audit as an applied tool for preventing and combating economic crime includes the above identified and characterized institutions, their functional and performance standards in terms of selected economic sections, as well as a set of attributive elements - purpose, subject, functions, tasks, forms of activity. Its actual introduction and implementation in the system of prevention and counteraction to economic crime will increase the effectiveness and efficiency of such a fight against crime in the economic sphere of society.

Ключові слова: економічна злочинність, інституалізація, аудит, система запобігання та протидії економічній злочинності.

Key words: economic crime, institutionalization, audit, system of prevention and counteraction to economic crime.

Постановка проблеми. Питання інституалізації аудиту загалом відносяться до змістовної сфери його організації, яка, як відомо має надзвичайно важливе значення, оскільки вірна організація будь-яких процесу або діяльності дозволяє підвищити їх ефективність до 100% [19, С.204]. Слід зазначити, що загалом аудит має складну характеристику, про що, яка офіційно його характеризує як процес, що включає сукупність операцій щодо перевірки «даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів зокрема» [12, 18, С.17]. В той же час аудит в контексті специфічного виду людської діяльності ідентифікується як аудиторська діяльність, що являє собою «незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг» [11]. Зважаючи на досить розгалужені дослідження в сфері спорідненого наукового спрямування в межах спеціальності 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит, а саме бухгалтерського обліку, опираючись на презентовані в них підходи [2], пропонуємо під організацією аудиту в системі запобігання та протидії економічній злочинності розуміти систему методів, засобів та способів підвищення ефективності аудиту відповідного спрямування як технологічного процесу та специфічного виду діяльності. Як свідчить певним чином сформовані підходи до організації аудиту [21,18], його регулювання виступає первинною складовою останньої, при цьому в контексті сучасних підходів економіки його опрацювання все частіше здійснювати з позицій інституціональної теорії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання організації аудиту загалом у різні часи розглядали такі вчені як: С.Бардаш, Т.Бутинець, В.Гордополов, Г.Давидов, Н.Дорош, І.Дрозд, В.Завгородній, В.Бондар, Л.Гуцайленко, С.Івахненко, Є.Калюга, Т.Каменська, А.Крутова, К.Назарова, О.Редько, В.Рудницький, В.Рядська, О.Петрик, В.Савченко, Ю.Слободяник, В.Симоненко, В.Сопко, Л.Чижевська, Н.Шалімова та інші.

Виділення невирішених раніше проблем. Віддаючи належне здобуткам поважних вчених, зазначимо, що чіткого формулювання поняття організації аудиту, як і його інституалізації немає.

Формування цілей статті. Метою статті є проведення інституалізації аудиту як інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності.

Виклад основного матеріалу. Нагадаймо, що інституалізація являє собою “...процес визначення і закріплення соціальних норм, правил, статусів і ролей, приведення їх у систему, здатну діяти у напрямі задоволення деякої суспільної потреби.” [20].

При цьому власне інститут аудиту є «сукупністю формальних і неформальних норм, правил і стандартів, що визначають рамки взаємодії різних суб'єктів щодо аудиторської діяльності» [3, с. 188].

Нагадаймо, що кожен інститут включає в якості елементів формальні норми і правила та інституції («формальний інститут (установа), який функціонує у відповідній сфері публічного життя, діяльність якого строго регламентована нормами конституції та іншими юридичними документами (закон, статут, регламент, інструкція, положення)»), які їх формалізують та реалізують.

Опрацювання спеціалізованої літератури свідчать про розпочаті дослідження в сфері інституалізації аудиту загалом.

Так, вчений О.Редько акцентує на проблемах останнього процесу і вказує на неможливість визнання вітчизняного аудиту як інституту за наявності все ж таки певних його ознак [14].

Вчена О.Петрик вказує, що інститут аудиту необхідно сприймати в контексті «трьох площин: аудит як науку; аудит як професійну діяльність; аудит як напрям підготовки фахівців. Усі вони знаходять своє

відображення в сукупності концепцій, положень, законів, стандартів, норм, рекомендацій, які й складають систему регулювання аудиту, визначають його стимули та обмеження» [9].

Вчена В.Рядська в своїй праці «Інституціональна парадигма аудиту в Україні: сучасний стан та напрями розвитку» зазначає, що «системне розуміння аудиторської практики з позицій інституціональної методології дозволило визначити її зміст як сукупність взаємообумовлених і взаємопов'язаних неформальної та формальної складових, внутрішній розвиток і взаємодія яких розкривають механізм процесу змін завдань аудиту як соціального інституту.» [17].

Вчена Н.Шалімова наголошує на тому, що аудиту є «суспільним інститутом, який діє як механізм реалізації довіри, формалізація якого проявляється в існуванні стандартів, що їх повинні дотримуватися аудитори у професійній діяльності і які регламентують як організаційні та методичні аспекти аудиту, так і поведінку аудиторів, та у введенні випадків обов'язковості аудиту. Незалежний аудит виконує роль стабілізуючого та гармонізуючого елемента у складній системі соціально-економічних відносин суспільства, виконуючи дві функції: інформаційну та стимулюючу» [23].

Також варто відмітити здобутки вченої Обушної Н. в частині інституалізації публічного аудиту, яка зазначала, що інституалізація останнього є «процесом упорядкування та формалізації будь-якої практики аудиту публічного сектора в організовану систему (формування інституту публічного аудиту), тобто перетворення їх (положень) на певні упорядковані структури, системи дій» [8].

Отже, на підставі вищевказаного, вважаємо, що інституалізація аудиту як практичного інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності є процесом формування, послідовної ідентифікації, формалізації та систематизації інституцій аудиту і спеціалізованих норм їх функціонування в контексті вищевказаного векторного спрямування інституту аудиту.

Зважаючи на наведене визначення інституалізації аудиту як інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності, пропонуємо розглянемо послідовно дві його складові: інституції аудиту та норми їх функціонування в контексті вищевказаного векторного спрямування інституту аудиту.

Вочевидь, згідно заявленим повноваженням та функціям, такими інституціями аудиту як інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності виступають: Міжнародна федерація бухгалтерів; Міжнародна організація вищих органів аудиту; Інститут внутрішніх аудиторів; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Міністерство фінансів України; Рахункова палата України; Державна аудиторська служба України; Аудиторська палата України; Аудиторські фірми; відділи внутрішнього аудиту в межах структури економічних суб'єктів; аудитори (незалежні).

Дані інституції мають різний ієрархічний рівень [17], а тому потребують певної таксономії, яку пропонується провести згідно останнім надбанням економічної науки за мега, макро, мезо, мікро та нано-економічними рівнями наступним чином [4, 22] (таблиця 1).

Таблиця 1.
Розподіл інституцій аудиту як інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності за топологічними рівнями

<i>Рівень</i>	<i>Інституція</i>
Мега-	Міжнародна федерація бухгалтерів; Міжнародна організація вищих органів аудиту; Інститут внутрішніх аудиторів
Макро-	Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Міністерство фінансів України
Мезо-	Рахункова палата України; Державна аудиторська служба України; Аудиторська палата України
Мікро-	Аудиторські фірми; відділи внутрішнього аудиту в межах структури економічних суб'єктів
Нано-	аудитори – суб'єкти аудиторської діяльності

Втім, така сукупність позицій є виправданою і доречною в межах спеціальностей з державного управління. Розглянемо детальніше останні в контексті спеціальності 08.00.09 – «бухгалтерський облік, аналіз та аудит» і даного об'єктного дослідження.

Так, визначення мети контекстної діяльності інституцій аудиту в контексті функціонування системи запобігання та протидії економічній злочинності вбачається здійснити через спільне єдине формулювання, яке, безумовно, полягає в сприянні запобіганню та протидії економічній злочинності безпосередньо. Щодо принципів діяльності інституцій, вочевидь, вони є абсолютно недоречними в контексті дослідження за вказаною галузевою спеціалізацією. Функції і завдання, як взаємопов'язані категорії, вбачаються можливими до розгляду в контексті рівнів субординаційної регламентації або регулювання.

Форми і результативні\функціональні норми діяльності інституцій аудиту як інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності є доцільними до розгляду як, в першому випадку, елемент формопрояву та у другому – як результату діяльності або методичного забезпечення.

Формування інституційних блоків за кожним з рівнів та каркасних елементів дозволить сформувати чітку розвинуту характеристику інституціональної моделі аудиту як інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності.

Спеціалізовані норми функціонування інституцій аудиту є досить розгалуженими, а тому потребують упорядкування; при цьому, за основу пропонується обрати вже відому градацію за економічними рівнями. Згідно їй на першому мега-економічному рівні виокремлюють: Міжнародні стандарти аудиту (ISA), (ISSAI), Основи міжнародної професійної практики в сфері внутрішнього аудиту або Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (IPPF) [5, 1, 15, 7, 6, 19,16]. Вочевидь, вся сукупність стандартів аудиту застосовуються відповідними інституціями при проведенні аудиту, зокрема: Рахунковою палатою, Державною аудиторською службою, аудиторськими фірмами, відділами внутрішнього аудиту економічних суб'єктів та аудиторами відповідно. Втім, варто відмітити ті стандарти, що безпосередньо торкаються питань економічної злочинності, зокрема:

- МСА 240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності»;
- МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень»;
- МСА 330 «Дії аудитора у відповідь на оцінені ризики»;
- МСВОА 1240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності»;
- МСВОА 5530 «Розробка аудиторських процедур з метою врахування збільшення ризику шахрайства та корупції в період аварійної фази після стихійного лиха»;
- МСВА 1220 «Незалежна професійна ретельність»;
- МСВА 2060 «Звітування вищому виконавчому керівництву та раді» ;
- МСВА 2120 «Управління ризиками» ;
- МСВА 2210 «Цілі завдання»;

Уникаючи детального наскрізного розгляду останніх, зауважимо, первісним і основоположним в побудові сукупності міжнародних стандартів зовнішнього аудиту в межах системи запобігання та протидії економічній злочинності є МСА 240 [5]; стандарти МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень» та МСА 330 «Дії аудитора у відповідь на оцінені ризики» носять доповнюваний характер до вищевказаного стандарту (Додатки Г, Д, Е). При цьому саме вказані МСА є основою МСВОА 1240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності» та МСВОА 5530 «Розробка аудиторських процедур з метою врахування збільшення ризику шахрайства та корупції в період аварійної фази після стихійного лиха».

На макро-економічному рівні маємо виокремити перед усім такі нормативні акти в сфері аудиту в цілому та аудиту як інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності [10, 13]:

- «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні»;
- «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»;
- «Про Рахункову палату»;
- «Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України»;
- "Деякі питання утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади";
- «Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001»;
- «Про затвердження Кодексу етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту»;
- «Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту»;
- «Про затвердження Методики визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх переліку та порядку застосування»;

На мезо-економічному рівні слід виокремити Рішення Рахункової палати, як то: «Методичні рекомендації з проведення Рахунковою палатою фінансового аудиту», «Правила професійної етики посадових осіб Рахункової палати», «Рекомендації з управління і контролю якості контрольних заходів, що проводяться Рахунковою палатою»; їх моніторинг виявив застосування терміну «шахрайство» виключно в першому нормативному документі.

Документи мікро-економічного рівня представлені Внутрішньофірмовими стандартами аудиту, Внутрішніми стандартами внутрішнього; їх розгляд унеможливило відсутність відкритого доступу до них.

На підставі вищеперерахованого, інституціональна модель аудиту як практичного інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності набуває такого вигляду (рис. 1).

Рис. 1. Інституціональна модель аудиту як практичного інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності*

(авторський доробок),

де МФБ - Міжнародна федерація бухгалтерів; МОВОА - Міжнародна організація вищих органів аудиту; ІВА – Інститут внутрішніх аудиторів; ВРУ - Верховна Рада України; КМУ - Кабінет Міністрів України; МФУ - Міністерство фінансів України; РПУ - Рахункова палата України; ДАСУ - Державна аудиторська служба України; АПУ - Аудиторська палата України; АФ - Аудиторські фірми; ВВАЕС - відділи внутрішнього аудиту в межах структури економічних суб'єктів; А - аудитори (незалежні); МСА – міжнародні стандарти аудиту; МСВОА – міжнародні стандарти вищих органів аудиту; МСВА – міжнародні стандарти внутрішнього аудиту;

Висновки та перспективи подальших досліджень. Представлена інституціональна модель аудиту як практичного інструменту системи запобігання та протидії економічній злочинності включає вище ідентифіковані та охарактеризовані інституції, їх функціональні та результативні норми в розрізі виокремлених економічних зрізів, а також сукупність атрибутивних елементів – мету, предмет, функції, завдання, форми діяльності інституцій. Її фактичне запровадження та реалізація в системі запобігання та протидії економічній злочинності забезпечить підвищення результативності та ефективності такої боротьби з правопорушеннями в економічній сфері життя суспільства.

Список літератури:

1. INTOSAI. Матеріали сайту International Organization of Supreme Audit Institutions. URL: <http://www.intosai.org/>
2. Євдокимов В.В., Грицишен Д.О., Свірко С.В. Бухгалтерський облік в секторі загального державного управління України. Том 1: бухгалтерський облік в бюджетних установах України: підручник. Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2017. 1380с.
3. Институциональные механизмы регулирования аудиторской деятельности и обеспечение качества аудита. аудит и финансовый анализ. Панков В.В., Акамова Н.В., Кожухов В.Л. 2011. No 1. С. 187 – 194.
4. Тутов Л.А. Философия и методология экономики : учеб. пособие, под ред. Л.А. Тутова. М.,2017. 386 с. 2017
5. Міжнародні стандарти аудиту (МСА). URL: <http://www.ifrs.org.ua/mezhdunarodny-e-standarty-audita-msa-isa-ukrayins-ka-mova/>
6. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (стандарти). URL: <https://na.theiaa.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Ukrainian.pdf>
7. Обушна Н. І. Міжнародні стандарти INTOSAI як інструмент підвищення ефективності аудиту в системі публічного управління / Н. І. Обушна // Ефективність державного управління. 2017. Вип. 2. - С. 229-240. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2017_2_27.
8. Обушна Н.І. Інституціональне обґрунтування публічного аудиту в контексті модернізації суспільних інститутів. Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2016. Вип. 3 (48). С. 271–280.
9. Петрик Е. А. Формирование и развитие современного аудита в Украине: институциональный подход. Международный бухгалтерский учет. 2013. No 9. С. 45–52.
10. Подолянчук О.А. Державне регулювання аудиторської діяльності та незалежного аудиту в Україні. Історико-теоретичні аспекти розвитку обліку, контролю і аналізу в Україні та світі: колективна монографія. За ред. Л.В. Гуцаленко. Вінниця: 2015. 266 с. (С. 46-64).
11. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України No 2258-VIII від 21.12.2017 р.: за станом на 01.07.2020 р. / Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
12. Про аудиторську діяльність: Закон України No 3125-XII від 22 квітня 1993 р.: за станом на 01.10.2018 / Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3125-12#Text>
13. Редько О.Ю. Як жити далі вітчизняним аудиторам (новели законодавчого регулювання аудиту в Україні). Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2018. No 1-2. С. 77-95. doi: 10.31767/nasoa.1-2.2018.08
14. Редько, О. Ю. Інституалізація українського аудиту. Міфи та реальність / О. Ю. Редько // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2013. № 3 (68). С. 209-212.
15. Рекова Н.Ю. Аудит як інструмент забезпечення ефективності та результативності процесу фіскальної децентралізації. Причорноморські економічні студії. випуск 3. 2016. С.138-144.
16. Рудніцька Р. Міжнародні та вітчизняні стандарти аудиту в державному управлінні спільні та відмінні риси. Науковий вісник «Демократичне врядування». Вип.10. 2012. С.1-6.
17. Рядська В. В. Інституціональна парадигма аудиту в Україні: сучасний стан та напрямки розвитку. В. В. Рядська. Проблеми економіки. 2014. № 2. - С. 138-143.
18. Рядська В.В., Петраков Я.В. Аудит. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008. 416 с.
19. Семенець А. О., Крутова А. С. Нормативно-правове забезпечення внутрішнього аудиту: вітчизняний досвід та світова практика. Бізнес-інформ. Науковий журнал. 2018. No12. С. 309–316.
20. Стельмах С.П. Інституціоналізація історичної науки. Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во "Наукова думка", 2005. 672 с.
21. Сучасний аудит: підручник / наук. ред. І.І. Пилипенка; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2015. 643 с.
22. Фролов Д.П. Многоуровневая иерархия экономического пространства: формирование эволюционной таксономии. Пространственная экономика. 2013. № 4 С. 122-150.
23. Шалімова Н. С. Аудит в системі соціально-економічних відносин України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». К. : ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2013. 43 с.

References:

1. INTOSAI. Materials of the site International Organization of Supreme Audit Institutions, available at: <http://www.intosai.org/>
2. Yevdokymov, V.V. Hrytsyshen, D.O. and Svirko, S.V. (2017), *Bukhhalters'kyj oblik v sektori zahal'noho derzhavnoho upravlinnia Ukrainy* [Accounting in the general government sector of Ukraine], *Vol 1: Bukhhalters'kyj oblik v biudzhetnykh ustanovakh Ukrainy* [Accounting in budgetary institutions of Ukraine: a textbook], Vydavets' O.O. Yevenok, Zhytomyr, Ukraine, P. 1380.
3. Pankov, V.V. Akaemova, N.V. and Kozhuhov, V.L. (2011), "Institutional mechanisms for regulating audit activity and ensuring audit quality", *Audit i finansovy analiz*, vol. 1. pp. 187 – 194.
4. Tutov, L.A. (2017), *Filosofija i metodologija jekonomiki: ucheb. Posobie* [Philosophy and methodology of economics: textbook], Moscow, Russia, P. 386.
5. International Standards on Auditing (ISA). URL: <http://www.ifrs.org.ua/mezhdunarodny-e-standarty-audita-msa-isa-ukrayins-ka-mova/>
6. International standards of professional practice of internal audit (standards). URL: <https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Ukrainian.pdf>, available at: <https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Ukrainian.pdf>
7. Obushna, N. I. (2017), "International standards INTOSAI as a tool to increase the effectiveness of audit in the system of public administration", *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, vol. 2, pp. 229-240, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2017_2_27.
8. Obushna, N.I. (2016), "Institutional justification of public audit in the context of modernization of public institutions", *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, LRIDU NADU, L'viv, vol. 3 (48). pp. 271–280.
9. Petrik, E. A. (2013), "Formation and development of modern audit in Ukraine: an institutional approach", *Mezhdunarodnyi buhgalterskii uchet*, vol. 9, pp. 45–52.
10. Podolianchuk, O.A. (2015), *Derzhavne rehuliuвання audytors'koi diial'nosti ta nezalezhnogo audytu v Ukraini. Istoryko-teoretychni aspekty rozvytku obliku, kontroliu i analizu v Ukraini ta sviti*, [State regulation of auditing and independent audit in Ukraine. Historical and theoretical aspects of the development of accounting, control and analysis in Ukraine and the world: a collective monograph], Vinnytsia, pp. 46-64.
11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), The Law of Ukraine "On audit of financial statements and auditing activities", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "On auditing", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3125-12#Text>
13. Red'ko, O.Yu. (2018), "How to live further for domestic auditors (novelties of legislative regulation of audit in Ukraine) ", *Naukovyy visnyk Natsional'noho ekonomicheskoho universytetu imeni V. G. Peremohy, obliku ta audytu*, vol. 1-2, pp. 77-95, doi: 10.31767/nasoa.1-2.2018.08
14. Red'ko, O. Yu. (2013), "Institutionalization of Ukrainian audit", *Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu, Seriya: Ekonomichni nauky*. vol. 3 (68). pp. 209-212.
15. Rekova, N.Yu. (2016), "Audit as a tool to ensure the efficiency and effectiveness of the fiscal decentralization process", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol 3, pp.138-144.
16. Rudnits'ka, R. (2012), "International and domestic auditing standards in public administration have common and distinctive features", *Naukovy visnyk «Demokratychnе vriaduvannia»*, vol. 10, pp.1-6.
17. Riads'ka V. V. (2014), "Institutional paradigm of audit in Ukraine: current state and directions of development", *Problemy ekonomiky*, vol 2, pp. 138-143.
18. Riads'ka, V.V. and Petrakov, Ya.V. (2008), *Audyt* [Audit], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, P. 416 .
19. Semenets', A. O. and Krutova, A. S. (2018), "Regulatory and legal support of internal audit: domestic experience and world practice", *Biznes-inform. Naukovyy zhurnal*, vol. 12. pp. 309–316.
20. Stel'makh, S.P. (2005), *Instytutsionalizatsiia istorychnoi nauky, Entsyklopediia istorii Ukrainy* [Institutionalization of historical science. Encyclopedia of the History of Ukraine], vol. 3, NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. V-vo "Naukova dumka", Kyiv, Ukraine, P. 672.
21. *Suchasnyj audyt: pidruchnyk* [Modern audit: textbook], science. ed. I.I. Pilipenko, (2015), Nats. akad. statystyky, obliku ta audytu, DP «Inform.-analit. ahentstvo», Kyiv, Ukraine, P. 643.
22. Frolov, D.P. (2013), "Multilevel hierarchy of economic space: formation of evolutionary taxonomy", *Prostranstvennaia ekonomika*, vol. 4, pp. 122-150.
23. Shalimova, N. S. (2013), "Audit in the system of socio-economic relations of Ukraine", Ph.D. Thesis, DVNZ "Kiv's'kyi natsional'nyi ekonomichnyi universytet imeni Vadyma Het'mana", Kyiv, Ukraine, P. 43.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2020 р.